

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد (M.A)

رشته:

حقوق جزا و جرم شناسی

عنوان:

تغلیظ دیه جنین در حقوق ایران و فقه امامیه

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر ناصر قاسمی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر حمید فرجی

دانشجو:

میلاذ ابراهیمی

پاییز ۱۳۹۸

تقدیم به پدر بزرگوار و مادر مهربانم

آن دو فرشته ای که از خواسته هایشان گذشتند، سختی ها را به جان خریدند و خود را سپر مشکلات نامالایمات کردند تا من به جایگاهی که اکنون در آن ایستاده ام برسم.

و همچنین تقدیم به همسر عزیزم که نشانه‌ی لطف الهی در زندگی من است.

تقدیر و تشکر

از اساتید ارجمندم آقایان دکتر ناصر قاسمی و دکتر حمید فرجی که با رهنمود های خویش مرا در انجام این پایان نامه یاری نمودند، سپاسگزارم.

چکیده

در خصوص این که جنین های ناشی از تلقیح مصنوعی چه شأن فقهی - حقوقی دارند، دو دیدگاه مختلف بیان شده است که هر یک دارای دلایل و مستندات خاص خود می باشد، این نظریات حول محل تولید جنین می چرخند، چندان که اگر تشکیل در رحم برای فعلیت یافتن احکام فقهی (چه تکلیفی چه وضعی) شرط باشد، جنین های ناشی از تلقیح مصنوعی مشمول این احکام نمی شوند یا طبق نظر دیگر که نقطه مخالف و عکس آن است، ایجاد در رحم شرط نبوده و جنین هایی ناشی از تلقیح مصنوعی نیز مشمول همین احکام می باشند.

در پاسخ باید اذعان داشت که جنین در فقه اسلامی و در دوره ای که مربوط به بارداری است، دارای احکام و حقوقی است که از جمله آنها می توان به تغلیظ دیه، نفقه جنین، وصیت برای جنین، انقضای عده با زایمان، دیه از بین بردن جنین و اقرار به سود جنین، اشاره کرد. با توجه به اطلاق آیات و روایات، اصل اباحه و نظرات فقهای امامیه به این نتیجه می توان رسید که ایجاد جنین در رحم شرط نمی باشد، لذا تمامی احکام مذکور درباره جنین های تلقیحی بار خواهد شد. در نتیجه سقط جنین ناشی از تلقیح مصنوعی در صورت وجود اسباب و شرایط موجب تغلیظ دیه است.

واژگان کلیدی:

تغلیظ دیه، جنین ناشی از تلقیح مصنوعی، رحم، سقط جنین.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۱	۱. تبیین موضوع
۲	۲. ضرورت و اهداف تحقیق
۳	۳. سوالات تحقیق
۳	۴. فرضیه‌های تحقیق
۳	۵. پیشینه تحقیق
۴	۶. قلمرو تحقیق
۵	۸. ساختار تحقیق
۶	بخش اول: مفاهیم و مبانی نظری تغلیظ دیه جنین
۷	فصل اول: تعریف مفاهیم و پیشینه
۷	مبحث اول: تعریف مفاهیم
۷	گفتار اول: مفهوم دیه
۷	بند اول: مفهوم لغوی دیه
۸	بند دوم: مفهوم اصطلاحی دیه
۸	الف) دیه از دیدگاه قرآن کریم
۸	ب) دیه از دیدگاه فقهای امامیه

- پ) ديه از دیدگاه حقوقدانان ۱۰.....
- گفتار دوم: مفهوم تغلیظ ۱۱.....
- بند اول: مفهوم لغوی تغلیظ ۱۱.....
- بند دوم: مفهوم اصطلاحی تغلیظ ۱۲.....
- الف) تغلیظ از دیدگاه قرآن کریم ۱۲.....
- ب) تغلیظ از دیدگاه فقهای امامیه ۱۲.....
- پ) تغلیظ از دیدگاه حقوقدانان ۱۲.....
- گفتار سوم: مفهوم سقط جنین ۱۲.....
- بند اول: مفهوم لغوی سقط جنین ۱۳.....
- بند دوم: مفهوم اصطلاحی سقط جنین ۱۳.....
- الف) سقط جنین از دیدگاه فقهای امامیه ۱۳.....
- ب) سقط جنین از دیدگاه حقوقدانان ۱۴.....
- پ) سقط جنین از دیدگاه علم پزشکی ۱۴.....
- گفتار چهارم: مفهوم تلقیح مصنوعی ۱۵.....
- بند اول: مفهوم لغوی تلقیح مصنوعی ۱۵.....
- بند دوم: مفهوم اصطلاحی تلقیح مصنوعی ۱۵.....
- مبحث دوم: پیشینه مفاهیم ۱۶.....
- گفتار اول: پیشینه تاریخی ديه ۱۶.....
- بند اول: ديه قبل از اسلام ۱۶.....
- بند دوم: ديه پس از اسلام ۱۷.....

- گفتار دوم: پیشینه تاریخی تغلیظ دیه ۱۸.....
- بند اول: تغلیظ دیه قبل از اسلام ۱۸.....
- بند دوم: تغلیظ دیه پس از اسلام ۱۹.....
- گفتار سوم: پیشینه سقط جنین ۱۹.....
- بند اول: سقط جنین قبل از انقلاب اسلامی ۱۹.....
- بند دوم: سقط جنین پس از انقلاب اسلامی ۲۰.....
- گفتار چهارم: پیشینه درمان ناباروری از طریق تلقیح مصنوعی ۲۱.....
- بند اول: پیشینه تلقیح مصنوعی در جهان ۲۱.....
- بند دوم: پیشینه تلقیح مصنوعی در ایران ۲۲.....
- فصل دوم: مبانی فقهی تغلیظ دیه و تلقیح مصنوعی ۲۲.....
- مبحث اول: تغلیظ دیه ۲۲.....
- گفتار اول: ماهیت دیه ۲۲.....
- بند اول: نظریه مجازات بودن دیه ۲۳.....
- بند دوم: نظریه جبران خسارت بودن دیه ۲۴.....
- بند سوم: نظریه تلفیقی بودن دیه ۲۴.....
- بند چهارم: نظریه برخورد مدنی با امر کیفری ۲۵.....
- گفتار دوم: مستندات و دلایل تغلیظ دیه ۲۵.....
- بند اول: روایات ۲۶.....
- بند دوم: اجماع ۲۷.....

- ۲۷..... بند سوم: اصل احتیاط
- ۲۸..... گفتار سوم: اسباب تغلیظ دیه
- ۲۸..... بند اول: وقوع قتل در ماه حرام
- ۲۹..... بند دوم: وقوع قتل در حرم مکه
- ۳۰..... بند سوم: وقوع قتل در سایر زمان‌ها و مکان‌ها
- ۳۱..... گفتار چهارم: بررسی حکم جمع اسباب تغلیظ
- ۳۱..... بند اول: تغلیظ مضاعف
- ۳۲..... الف) اصل عدم تداخل اسباب
- ۳۴..... ب) اصل عدم تداخل مسببات
- ۳۶..... بند دوم: عدم تغلیظ مضاعف
- ۳۶..... الف) اصل برائت
- ۳۷..... ب) اصل قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها
- ۳۸..... مبحث دوم: تلقیح مصنوعی
- ۳۸..... گفتار اول: روش‌های تلقیح مصنوعی
- ۳۸..... بند اول: روش‌های لقاح درون رحمی
- ۳۸..... الف) روش تزریق اسپرم به داخل رحم با استفاده از اسپرم شوهر
- ۳۹..... ب) روش تزریق اسپرم به داخل رحم با استفاده از اسپرم بیگانه
- ۳۹..... بند دوم: روش‌های لقاح خارج رحمی
- ۳۹..... الف) روش باروری در لوله‌آزمایش
- ۴۰..... ب) روش تزریق اسپرم به سیتوپلاسم تخمک

- گفتار دوم: بررسی جواز یا منع تلقیح مصنوعی ۴۱
- بند اول: بررسی جواز یا منع تلقیح مصنوعی با اسپرم شوهر ۴۱
- الف) نظریه جواز تلقیح مصنوعی با اسپرم شوهر ۴۱
- ب) نظریه حرمت تلقیح مصنوعی با اسپرم شوهر ۴۱
- بند دوم: بررسی جواز یا منع تلقیح مصنوعی با اسپرم بیگانه ۴۲
- الف) نظریه جواز تلقیح مصنوعی با اسپرم بیگانه ۴۲
- ب) نظریه حرمت تلقیح مصنوعی با اسپرم بیگانه ۴۳
- بخش دوم: تغلیظ دیه جنین طبیعی و تلقیحی ۴۵**
- فصل اول: دیه جنین ۴۶
- مبحث اول: دیه جنین قبل از اتمام خلقت ۴۶
- گفتار اول: نظریه توزیع دیه بر اساس مراحل رشد ۴۶
- گفتار دوم: نظریه توزیع دیه بر اساس تعداد روز ها ۴۹
- گفتار سوم: نظریه پرداخت غرامت ۵۱
- مبحث دوم: دیه جنین بعد از اتمام خلقت ۵۳
- گفتار اول: دیه جنین بعد از اتمام خلقت و قبل از ولوج روح ۵۳
- بند اول: نظریه پرداخت صد دینار ۵۴
- بند دوم: نظریه پرداخت غرامت ۵۶
- بند سوم: نظریه تفکیک بین دیه دختر و پسر ۵۸
- گفتار دوم: دیه جنین بعد از اتمام خلقت و بعد از ولوج روح ۵۸

- گفتار سوم: دیدگاه اهل سنت ۶۱
- فصل دوم: تغلیظ دیه جنین ۶۱
- مبحث اول: جنین طبیعی ۶۱
- گفتار اول: اسباب تغلیظ ۶۱
- بند اول: وقوع سقط جنین در ماه‌های حرام ۶۲
- بند دوم: وقوع سقط جنین در محدوده حرم مکه ۶۴
- گفتار دوم: شرایط تغلیظ ۶۴
- بند اول: ولوج روح ۶۴
- بند دوم: سقط غیرمجاز ۶۵
- مبحث دوم: جنین تلقیحی ۶۶
- گفتار اول: فقه امامیه ۶۶
- بند اول: بررسی اعتبار تشکیل جنین در رحم ۶۶
- الف) وجوب تأخیر اجرای حد یا قصاص تا پیش از زایمان ۶۷
- ب) ثبوت دیه در صورت از بین بردن جنین ۶۸
- پ) وجوب اخذ دیه از مادری که سقط جنین کرده است ۶۹
- ت) حرمت اتلاف نطفه تشکیل شده در رحم ۷۲
- بند دوم: بررسی عدم اعتبار تشکیل جنین در رحم ۷۴
- الف) قداست حیات ۷۴
- ب) الغای خصوصیت از تشکیل جنین در رحم ۷۴

۷۵.....	پ) اطلاق آیات و روایات
۷۷.....	ت) اصل اباحه
۷۷.....	گفتار دوم: حقوق موضوعه
۷۸.....	بند اول: زمان آغاز حیات
۷۸.....	الف) انعقاد نطفه
۷۹.....	ب) استقرار در رحم
۸۰.....	بند دوم: عدم موضوعیت رحم
۸۰.....	الف) اطلاق مواد قانونی
۸۱.....	ب) عدم توجه به منشأ تشکیل جنین
۸۳.....	نتیجه گیری و پیشنهاد
۸۷.....	فهرست منابع
۹۵.....	چکیده انگلیسی

مقدمه

جهات تشدید مجازات، اوصاف و کیفیاتی است که قانون‌گذار تعیین کرده است و سبب بالا رفتن میزان مجازات می‌شود. تشدید مجازات تنها در صورتی ممکن است که از طرف خود قانون پیش بینی شده باشد و قاضی نمی‌تواند به میل خود و در غیر از مواردی که تشدید مجازات از طرف قانون مقرر شده است، مجازات جرمی را تشدید کند.

تغلیظ دیه از جمله کیفیات مشدده اختصاصی است که عبارت از اسباب و عواملی هستند که در جرایم خاصی موجب تشدید مجازات می‌شوند. فارغ از اینکه ماهیت دیه مجازات یا جبران خسارت دانسته شود پرداخت دیه در مواردی تغلیظ و تشدید می‌شود. در بررسی مقررات قانونی تغلیظ دیه ملاحظه می‌شود که نوع جنایت در میزان تغلیظ دیه اثر گذار است و تغلیظ دیه به سبب ارتکاب قتل در ماه‌های حرام یا حرم مکه خواهد بود. آنچه مسلم است تغلیظ دیه از کیفیات مشدده عینی است و چون مجازات به دلیل طبیعت و نوع جرم یا زمان و مکان ارتکاب جرم تشدید می‌شود، مجازات شرکا و معاونان جرم نیز تشدید خواهد شد.

۱. تبیین موضوع

مسئله تغلیظ دیه از جمله مباحث مورد توجه در حقوق اسلامی و مبتلا به جامعه دینی است. در فلسفه پیدایش این موضوع می‌توان به تاریخچه‌ی مختصری اشاره کرد که جنگ‌های پی‌درپی، بین قبایل عرب قبل از اسلام، عرب جاهلیت را بر آن داشت که ماه‌هایی را با عنوان «ماه‌های حرام» اعلام نمایند تا مردم در فضای آتش بس حاصل از این سنت حسنه که از زمان حضرت ابراهیم علیه السلام پایه گذاری شده بود، فارغ از جنگ و خون‌ریزی به تجارت و زندگی بپردازند. بعد از ظهور اسلام این موضوع مورد احترام قرار گرفت و نبی اکرم (ص) آن را تأیید و امضاء نمود. از این رو تغلیظ دیه یکی

از احکام امضایی دین مبین اسلام است. قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به تبعیت از فقه امامیه در ماده ۵۵۵ این مسئله را بیان کرده و سیستم حقوقی - قضایی را ملزم به اجرای آن کرده است. انسان از لحظه تولد و حیات مستقل از مادر موضوع جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص واقع می‌شود و قبل از تولد موضوع جنایت بر جنین است. احکام جنایت بر جنین در قانون مشخص شده است که اصولاً فاقد قصاص می باشد و دیه ثابت است. از جمله مسائل مربوط به دیه جنین موضوع تغلیظ دیه جنین می‌باشد که تنها ماده ۵۵۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ تغلیظ دیه جنین سقط شده را پس از حلول روح پذیرفته است. در کتاب چهارم قانون مجازات اسلامی تحت عنوان دیات از مواد ۷۱۶-۷۲۱ به دیه جنین اختصاص داده شده است. مواد این فصل در خصوص تغلیظ دیه جنین ساکت است و حکم مشخصی را بیان نمی‌کند. در حقوق ایران و فقه امامیه تغلیظ دیه جنین مورد توجه قرار گرفته و مباحثی را به خود اختصاص داده است؛ یادگیری این مباحث به فهم موضوع کمک کرده و اشکالات ناشی از سکوت قانون‌گذار در رابطه با تغلیظ دیه جنین را مرتفع می‌نماید. از این رو نگارنده در پژوهش حاضر به این موضوع مهم پرداخته است.

۲. ضرورت و اهداف تحقیق

حقوق کیفری ما که برگرفته از فقه اسلامی است بحث تغلیظ دیه به عنوان یک بحث جزئی در مقابل مباحثی که در جرایم علیه اشخاص مطرح است، از زمان صدر اسلام و شاید قبل از آن وجود داشته اما به خاطر گستردگی و اهمیت سایر مباحث در این بخش کمتر به دیه مغلظ پرداخته و توجه شده است و به‌رغم وجود فقه پویای اسلامی هنوز ابهامات و سؤالاتی در این حوزه وجود دارد. در این پایان نامه سعی شده است مسائل پیرامون تغلیظ دیه به عنوان یک حکم اسلامی که در قانون فعلی ما نیز مورد قبول و توجه قرار گرفته است به صورت مشروح مورد بررسی قرار گیرد و تا حد امکان ابهامات آن مورد تحلیل واقع شود. لذا باید گفت علی‌رغم اینکه در خصوص سابقه موضوع تغلیظ دیه

با توجه به موقعیت قرار گرفتن آن در باب دیه تقریباً در تمام کتاب‌های فقهی قسمتی از بحث را به این موضوع اختصاص داده‌اند لیکن این مشکل وجود دارد که در هیچ‌کدام از کتب فقهی تمام مسائل و سؤالات راجع به تغلیظ دیه به‌ویژه تغلیظ دیه جنین پیش بینی و مورد تجزیه و تحلیل واقع نشده است. هدف از انجام پژوهش حاضر، موارد زیر است:

- الف) تبیین و شناخت دیدگاه فقهای امامیه در مورد تغلیظ دیه جنین.
- ب) شناسایی مقررات مربوط به تغلیظ دیه جنین تلقیحی.

۳. سوالات تحقیق

سوال اصلی:

شرایط قانونی تغلیظ دیه جنین ناشی از تلقیح مصنوعی همانند جنین طبیعی بوده و یا با آن متفاوت

است؟

سوالات فرعی:

۱. عدم تشکیل جنین در رحم چه تاثیری بر احکام جنین دارد؟
۲. دیدگاه فقهای معاصر (امامیه) درباره تغلیظ دیه چیست؟

۴. فرضیه‌های تحقیق

۱. شرایط قانونی تغلیظ دیه جنین ناشی از تلقیح مصنوعی همانند جنین طبیعی است.
۲. عدم تشکیل جنین در رحم بر احکام جنین تاثیری ندارد.
۳. دیدگاه فقهای امامیه همسو با قوانین فعلی است.

۵. پیشینه تحقیق

با توجه به بررسی‌های انجام شده؛ پژوهشی در زمینه تغلیظ دیه جنین پرداخته نشده است ولی تحقیقاتی در راستای تغلیظ دیه به صورت کلی صورت گرفته که در ذیل به آن‌ها اشاره خواهیم کرد. فردایی مقدم، پایان‌نامه‌ای با عنوان «تغلیظ دیه در حقوق ایران» پس از بیان کلیات مربوط به دیات، بررسی تاریخچه آن و ماهیت دیه به شرح فلسفه دیه مبادرت می‌شود و در انتها سعی می‌شود با بیان نظرات حقوقدانان و فقها به بازکاوی و شرح ماده ۵۵۵ قانون مجازات اسلامی پرداخته شود تا معین گردد که آیا جمع اسباب موجب تغلیظ مضاعف دیه می‌شود؟ آیا تغلیظ دیه در قتل‌های غیرعمدی با اصول حقوقی سازگاری دارد؟ آیا تغلیظ دیه بر عاقله هم اعمال می‌شود؟ چنین سؤالاتی اهم مباحثی است که در این پژوهش مورد بررسی واقع شده است.

فتحی، مقاله‌ای با عنوان «انواع تغلیظ دیه در فقه و حقوق کیفری» به این نتیجه رسیده است که قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ در موارد تغلیظ دیه از اقوال مشهور فقها متابعت کرده است، اما در مقام اجرا، در مواردی مقامات دستگاه قضا با تعیین صرفاً یک نوع دیه، مرز تفاوت میان دیه قتل عمد، غیرعمد و خطای محض را نادیده گرفته‌اند و در نحوه تغلیظ دیه نیز بر این زاویه‌گیری از حقوق کیفری اسلام افزوده‌اند. در این مقاله ضمن بررسی روش‌های چهارگانه تغلیظ دیه، بر ضرورت تعیین و تغلیظ بر حسب انواع مختلف قتل تأکید شده است.

خسروی، پایان‌نامه‌ای با عنوان «بررسی تطبیقی تغلیظ دیه بین مذاهب اسلامی» درصدد است، آرا و نظرات فقیهان مذاهب پنجگانه اسلامی را در مسئله تغلیظ دیه نسبت به ماه‌های حرام و نیز حرم مکه، با روش تطبیقی و استنباطی و شیوه اصول فقه بررسی نماید و موضع آنان را نسبت به تغلیظ دیه و عدم آن در ماه‌های حرام و حرم مکه اعلام نماید.

۶. قلمرو تحقیق

مطالب نگاشته شده در این پایان‌نامه در حیطه فقه امامیه و قانون مجازات اسلامی است.

۷. روش تحقیق

۱. تحقیق حاضر از نوع مطالعات تحلیلی و توصیفی به صورت کتابخانه ای - اسنادی انجام می‌شود؛ بعد از جمع آوری اطلاعات تنظیم شده از طریق فیش برداری و فرم‌های مربوطه، فیش‌ها با توجه به عنوان موضوع و فصل بندی تحقیق طبقه بندی می‌شود و اطلاعات و مطالب در بخش‌های مختلف آورده خواهد شد و تجزیه و تحلیل اطلاعات به صورت توصیفی - تحلیلی انجام خواهد گرفت.

۲. به صورت روش تحقیق کتابخانه‌ای، برای جمع آوری اطلاعات بعد از مآخذ شناسی و گردآوری منابع، از ابزارهای فیش و فرم‌های مربوطه به نکته برداری پرداخته خواهد شد؛ بدین صورت که بعد از مآخذیابی کتب و اسناد مربوطه به موضوع، فهرست موقت از مطالب مورد نیاز را تهیه و سپس با آماده سازی فیش‌ها، مرحله‌ی فیش برداری شروع و مطالب با استفاده از تکنیک مآخذ گذاری به روش علمی تنظیم خواهد شد.

۸. ساختار تحقیق

با توجه به سوالات و فرضیه‌های تحقیق، پایان نامه حاضر به دو بخش تقسیم بندی شده است؛ در بخش اول نگارنده به مفهوم شناسی و مبانی نظری تغلیظ دیه جنین فقہی پرداخته و در بخش دوم به تغلیظ دیه جنین طبیعی و تلقیحی پرداخته می‌شود.

بخش اول

مفاهیم و مبانی نظری تغلیظ دیه جنین

فصل اول: تعریف مفاهیم و پیشینه

فهم دقیق و همه جانبه هر موضوعی در گرو آشنایی با اصطلاحات و واژگان آن موضوع است. به همین منظور در ابتدا مباحثی پیرامون مفاهیم بیان می شود.

مبحث اول: تعریف مفاهیم

در ادامه و در راستای آشنایی بیشتر با مطالب مطرح شده، به تعریف مفاهیم پرداخته می شود.

گفتار اول: مفهوم دیه

در این گفتار به مفهوم شناسی واژه دیه از منظر لغوی و اصطلاحی پرداخته می شود.

بند اول: مفهوم لغوی دیه

دیه یک واژه عربی و از ریشه «ودی» است. «ودی» در معنای جاری شدن و هلاکت به کار رفته است. «واو» آن حذف شده و «ها» به انتهای واژه اضافه شده است!
«ودی» پس از تبدیل شدن به واژه دیه، به معنای پول خون یا خونبها می شود. این معانی به مفهوم اصلی «ودی» نیز نزدیک می باشد، زیرا که ریختن یا جاری کردن خون مقتول، عامل خونبها است. خونبها واژه مترادف دیه در زبان فارسی می باشد و در اصطلاح عوام به میزان دیه مقتول خونبها می گویند. دلیل انتخاب واژه خونبها آن است که خون عامل حیات انسان می باشد و هنگامی که خون انسان از بین می رود در اصل حیات انسان از میان رفته است و جانی باید بهای کشتن انسان را پرداخت

۱. جرجانی، شریف، التعریفات، ج ۱، انتشارات دار الفکر، بیروت، ۱۴۱۹ ه.ق، ص ۷۷.

کند. البته باید توجه داشت که دیه برای اعضا با مسامحه به کار می‌رود. از آن جایی که قتل و جنایت غالباً توأم با جاری شدن خون و خون‌ریزی بوده است و خون‌ریزی هم منجر به هلاکت و مرگ می‌گردد بنابراین معنای دیه با معنای ریشه‌ی آن «ودی» متناسب است.

در فرهنگ لغت عمید دیه به مالی گفته شده است که ضارب یا قاتل به شخص آسیب دیده می‌پردازد.^۲ در فرهنگ لغت معین دیه به مالی گفته شده است که برای جبران قتل واقع شده به خانواده مقتول پرداخت می‌گردد.^۳

بند دوم: مفهوم اصطلاحی دیه

از منظر صاحب نظران، دیه دارای تعاریف گوناگون و متعددی است. در ادامه به مفهوم اصطلاحی دیه پرداخته می‌شود.

الف) دیه از دیدگاه قرآن کریم

دیه در زمره احکام امضایی دین مبین اسلام جای دارد که قبل از نزول اسلام و در عصر جاهلیت دارای سابقه می‌باشد و در میان مردمان آن زمان نهاد دیه مورد پذیرش بوده است. واژه دیه در قرآن کریم، در آیه ۹۲ سوره مبارکه نسا آمده است.

ب) دیه از دیدگاه فقهای امامیه

۱. مسعود، جبران، الرائد، ترجمه دکتر رضا انزلی نژاد، ج ۲، چ ۱، انتشارات آستان قدس مشهد، مشهد، ۱۳۷۳ ه.ش، ص ۱۸۵۹.

۲. عمید، حسن، فرهنگ عمید، چ ۶، مؤسسه انتشارات امیر کبیر، تهران، ۱۳۷۵ ه.ش، ص ۶۷۴.

۳. معین، محمد، فرهنگ معین، ج ۲، چ ۵، مؤسسه انتشارات امیرکبیر، تهران، ۱۳۷۱ ه.ش، ص ۱۶۰۲.